

Truyền thông có nhạy cảm giới

Tài liệu dành cho các cán bộ
làm công tác tuyên giáo – Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam

Nhóm biên soạn

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU.....	4
PHẦN I: NỘI DUNG TUYÊN TRUYỀN, GIÁO DỤC CỦA HỘI LHPN VIỆT NAM TRONG NHIỆM KỲ 2012 – 2017 - CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI TIẾN TRÌNH THÚC ĐẨY BÌNH ĐẲNG GIỚI TẠI VIỆT NAM	5
1. Những cơ hội và thuận lợi.....	5
2. Một số thách thức cụ thể trong công tác tuyên truyền.....	6
PHẦN II: NỘI DUNG TUYÊN TRUYỀN, GIÁO DỤC CỦA HỘI LHPN VIỆT NAM TRONG NHIỆM KỲ 2012 – 2017 - CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI TIẾN TRÌNH THÚC ĐẨY BÌNH ĐẲNG GIỚI TẠI VIỆT NAM.....	12
1. Dịch chuyển quan niệm truyền thống về vai trò, trách nhiệm đối với các công việc không được trả công trong gia đình.....	12
2. Dịch chuyển nội hàm của quan niệm “công dung ngôn hạnh”.....	14
3. Những tấm gương phụ nữ thành đạt - nhìn nhận và đánh giá công bằng hơn với những đóng góp của phụ nữ đối với xã hội.....	15
4. Các vấn đề xã hội – được soi chiếu dưới góc nhìn giới.....	16
PHẦN III: CÁC ĐIỂM CẦN LƯU Ý ĐỂ TRUYỀN THÔNG CÓ NHẠY CẢM GIỚI.....	18
1. Không nhấn mạnh “vai trò kép” của phụ nữ.....	18
2. Không khuyến răn phụ nữ “cam chịu”, “nhẫn nhịn”.....	21
3. Không mặc định trách nhiệm nuôi dạy con cái, chăm sóc gia đình chủ yếu là của phụ nữ.....	25
4. Thận trọng với các chương trình/phong trào/cuộc vận động dễ gây hiểu lầm chỉ có phụ nữ tham gia.....	27
5. Nên có cái nhìn công bằng, khách quan, phù hợp với xã hội hiện đại về đạo đức, vai trò của phụ nữ.....	30
6. Nên thận trọng khi xây dựng các nhân vật trong các kịch bản tiểu phẩm truyền thanh, kịch nói, tờ rơi	32
PHỤ LỤC	34
Hướng dẫn phân tích giới trong các sản phẩm truyền thông.....	35

LỜI NÓI ĐẦU

Tại Việt Nam, việc ca ngợi những đức tính truyền thống của phụ nữ đôi khi khiến người phụ nữ trở thành tù binh trong chính lâu đài được dát vàng của mình. Nói đến phụ nữ, người ta thường đề cao sự dịu hiền, nặng tình cảm, tinh thần hy sinh...: điệp khúc đó âm thầm “bài trừ” những người phụ nữ hành xử khác với những chuẩn mực ấy và hàm ý họ thiếu nữ tính. Tôi không thuộc tuýp phụ nữ dịu hiền, nhưng tôi tin tưởng rằng tôi rất nữ tính. Thực chất, tôi nhận thấy sự rập khuôn đó là một dạng “định kiến ngọt ngào” kìm hãm sự phát triển của nữ giới.

(Trích lời Bà Tôn Nữ Thị Ninh trong Lời tựa của cuốn Dẫn thân)

Xây dựng một hình mẫu về người phụ nữ lý tưởng, khuyến khích hội viên, phụ nữ sống lành mạnh là nhiệm vụ của những tuyên truyền viên trong Hội LHPN Việt Nam. Là tổ chức đại diện cho quyền và lợi ích chính đáng của các tầng lớp phụ nữ, Hội LHPN Việt Nam đã có nhiều nỗ lực trong bảo vệ quyền lợi của phụ nữ, thúc đẩy bình đẳng giới và sự tiến bộ của phụ nữ. Tuy nhiên công tác tuyên truyền cũng đứng trước những thách thức khi những định kiến đã ăn sâu bám rễ vào mỗi người trong chúng ta. Sự bất bình đẳng giới đôi khi tinh vi và có mặt ở khắp nơi, từ cuộc sống hàng ngày, trong các ngôn từ, trên truyền thông, trong các văn bản, chính sách pháp luật, các chương trình đề án quốc gia... Tiến trình thực hiện bình đẳng giới đòi hỏi những tuyên truyền viên tích cực, dũng cảm dám xóa bỏ những vai trò rập khuôn, quan niệm truyền thống không còn thích hợp và tạo dựng những giá trị mới tốt đẹp hơn với cả nam và nữ.

Ngoài những khó khăn, thách thức thì Hội LHPN Việt Nam là một tổ chức chính trị xã hội có nhiều ưu thế để có thể làm tốt vai trò truyền lửa trong sự nghiệp bình đẳng giới. Trong thời điểm bình đẳng giới được coi là một trong những mục tiêu phát triển thiên nhiên kỹ, nhận được sự quan tâm hỗ trợ của quốc gia và nhiều tổ chức khác, Hội LHPN Việt Nam đang đứng trước cơ hội để thực hiện tốt vai trò của mình.

Với cuốn sách nhỏ này, chúng tôi hi vọng cung cấp thông tin để các cán bộ làm công tác tuyên giáo của Hội có thể có thêm công cụ về nhạy cảm giới khi xây dựng các văn bản và sản phẩm truyền thông. Đây là lần đầu tiên chúng tôi viết tài liệu đặc biệt dành riêng cho nhóm này nên không thể tránh khỏi thiếu sót. Mong bạn đọc đóng góp khi sử dụng để lần tái bản sau được tốt hơn.

Trân trọng giới thiệu

Thay mặt nhóm biên soạn

Nguyễn Văn Anh

PHẦN I: NỘI DUNG TUYÊN TRUYỀN, GIÁO DỤC CỦA HỘI LHPN VIỆT NAM TRONG NHIỆM KỲ 2012 - 2017 - CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI TIẾN TRÌNH THỨC ĐẨY BÌNH ĐẲNG GIỚI TẠI VIỆT NAM

Trong nhiệm kỳ 2012-2017, tuyên truyền, giáo dục tiếp tục là một trong những nhiệm vụ trọng tâm của các cấp Hội, trong đó nhấn mạnh sự cần thiết phải gắn kết giữa tuyên truyền và vận động phụ nữ làm theo. Về nội dung tuyên truyền tập trung vào 3 nội dung chính: (1) luật pháp chính sách; (2) phẩm chất đạo đức; và (3) nâng cao trình độ mọi mặt.

Là cơ quan đại diện cho phụ nữ, hơn ai hết Hội LHPN hiểu rõ nhất tầm quan trọng của việc thể hiện tinh thần bình đẳng giới trong các hoạt động tuyên truyền, truyền thông nhằm đảm bảo những quyền chính đáng của hội viên nói riêng và phụ nữ nói chung.

1. Những cơ hội và thuận lợi

Với nhiệm vụ tuyên truyền, giáo dục, Hội đứng trước cơ hội và thuận lợi trong tiến trình thúc đẩy bình đẳng giới:

- Có các chương trình và chuyên mục riêng tuyên truyền về bình đẳng giới; phối hợp dễ dàng với nhiều cơ quan đoàn thể để thực hiện các chương trình về bình đẳng giới như Ủy ban Vì sự tiến bộ của phụ nữ các cấp; có mạng lưới tình nguyện viên “vì sự tiến bộ của phụ nữ”; có các phóng viên, tuyên truyền viên được đào tạo và nâng cao nhận thức về bình đẳng giới; nội dung của các chương trình tuyên truyền bám sát với các vấn đề nhằm thúc đẩy việc thực hiện và bảo vệ quyền của phụ nữ (như phát triển các mô hình dịch vụ tư vấn gia đình, thúc đẩy chất lượng dịch vụ về an sinh và sức khỏe cho phụ nữ, tuyên truyền phong trào phòng, chống bạo lực gia đình và buôn bán phụ nữ).
- Là đơn vị tham mưu và tham gia trong quá trình thiết kế các đề án dành cho phụ nữ, nên Hội có thể lồng ghép, thể hiện tinh thần bình đẳng giới trong các tài liệu, nhiệm vụ, đề án truyền thông; có thể đưa ra các ý kiến góp ý kịp thời đối với những nội dung và hình ảnh còn thể hiện định kiến giới.
- Chịu trách nhiệm trong việc biên soạn các tài liệu học tập, các nội dung tuyên truyền tới các hội viên ở các cấp cơ sở. Với các kiến thức về giới và bình đẳng giới, các tài liệu biên soạn có thể làm rõ hơn vai trò bình đẳng của phụ nữ đối với nam giới (ví dụ như: Phụ nữ thực hiện tốt trách nhiệm làm vợ, làm mẹ trong gia đình bên cạnh trách nhiệm làm chồng, làm cha của đàn ông...). Có cơ hội kêu gọi, vận động nam giới tham gia cùng phụ nữ thực hiện vai trò trách nhiệm trong gia đình và xã hội.
- Có cơ hội kêu gọi, vận động nam giới tham gia cùng phụ nữ thực hiện vai trò trách nhiệm trong gia đình và xã hội.

- Quyết định 343/QĐ-TT của Thủ Tướng Chính Phủ phê duyệt Đề án 343 về tuyên truyền, giáo dục phẩm chất, đạo đức phụ nữ Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước (giai đoạn 2010 – 2015) đã đưa ra mục tiêu: 95% lãnh đạo, quản lý các ngành, trong đó có cán bộ Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam từ Chi hội trường trở lên được tập huấn, nâng cao kiến thức, kỹ năng trong công tác tuyên truyền, giáo dục phẩm chất, đạo đức phụ nữ Việt Nam theo tiêu chí phụ nữ Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Như vậy, các cán bộ Hội có cơ hội được nâng cao năng lực về tuyên truyền, được tiếp cận với cách thức truyền thông có nhạy cảm giới.
- Việt Nam đã ký tham gia và cam kết thực hiện Công Ước CEDAW, thực hiện Mục tiêu Thiên niên kỷ trong đó có nâng cao vị thế cho phụ nữ, thúc đẩy bình đẳng giới
- Có sẵn các nguồn tài liệu về giới, cùng các chuyên gia từ các tổ chức phi chính phủ trong nước và quốc tế

2. Một số thách thức cụ thể trong công tác tuyên truyền

Bên cạnh những cơ hội trên, công tác truyền thông, tuyên truyền trong các nhiệm vụ của các cấp Hội cũng gặp một số thách thức. Trong khuôn khổ của cuốn tài liệu này, chúng tôi xin bàn tới hai nhiệm vụ cụ thể, trong đó tiềm ẩn những cơ hội cũng như thách thức đối với công tác truyền thông của Hội.

Nhiệm vụ 1: Tuyên truyền, giáo dục, vận động phụ nữ thực hiện chủ trương, pháp luật, chính sách; rèn luyện phẩm chất đạo đức, nâng cao trình độ, nhận thức

Ở nhiệm vụ này, việc thực hiện đề án: “Tuyên truyền, giáo dục phẩm chất đạo đức phụ nữ Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước giai đoạn 2010 – 2015” là một thách thức không nhỏ.

Đề án chú trọng việc tuyên truyền, giáo dục phụ nữ trong thời kỳ mới phấn đấu rèn luyện các phẩm chất đạo đức phù hợp với thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa – hiện đại hóa đất nước, mà bốn phẩm chất cụ thể là: Tự tin, tự trọng, trung hậu, đảm đang.

Với tinh thần hỗ trợ tích cực cho các hội viên, tạo điều kiện để các hội viên phát triển theo kịp thời đại, Hội LHPN Việt Nam đã không ngừng cố gắng trong việc tuyên truyền tới hội viên ở cấp cơ sở các nội dung về 4 phẩm chất tốt đẹp của người phụ nữ trong đó “tự tin” là một phẩm chất đáng khuyến khích. Nếu nhìn lại quá trình giải phóng phụ nữ để đạt đến sự bình đẳng giới, đề án xây dựng phẩm chất “tự tin” đã thể hiện được một bước tiến khi khích lệ phụ nữ trở nên chủ động, tự tin tham gia vào các hoạt động cộng đồng, chủ động tham gia xây dựng kinh tế; so với trước kia phụ nữ thường thụ động, quanh quẩn với việc bếp núc, không dám hoặc không được phép tham gia các hoạt động xã hội. Có thể thấy thực hiện tuyên truyền đề án này đồng nghĩa với việc Hội LHPN đã góp phần vào công tác

thúc đẩy bình đẳng giới, mở rộng cơ hội đối với phụ nữ.

Bên cạnh là một thuận lợi giúp Hội tăng cường quyền tham gia của phụ nữ, đề án cũng là một thách thức khi nêu ra phẩm chất “đảm đang”, bởi lẽ theo nghĩa truyền thống thì “đảm đang” đòi hỏi người phụ nữ phải quán xuyến việc nhà, khiến phụ nữ bị hạn chế các cơ hội và bị khoá lên vai gánh nặng nội trợ. Do đó, khi tuyên truyền về phẩm chất này nếu không thận trọng, vô tình mục tiêu đạt đến bình đẳng giới có thể bị trở ngại, và định kiến giới càng bị khắc sâu.

Ví dụ như trong tài liệu hướng dẫn tuyên truyền của Hội đã giải thích ý nghĩa của “Đảm đang”¹.

¹ Trích từ bài: Tài liệu tuyên truyền: Phụ nữ Việt Nam học tập, rèn luyện theo các phẩm chất đạo đức: “Tự tin – Tự trọng – Trung hậu – Đảm đang”

<http://www.hoilhpnqbthanh.com/index.php?do=news&act=detail&id=431>

Đảm đang

Theo quan niệm cũ, *đảm đang* (tương tự *đảm đương*) là khái niệm chỉ người phụ nữ đảm đang việc nhà, giỏi giang trong gánh vác công việc trong gia đình. Ngày nay, khái niệm *đảm đang* đã có sự phát triển, mở rộng về nghĩa. Đó là khả năng quán xuyến việc nước, việc nhà. Người phụ nữ *đảm đang* là người biết sắp xếp hài hòa công việc gia đình và công việc xã hội.

Đối với gia đình: Người phụ nữ *đảm đang* cần có *khả năng quán xuyến công việc gia đình*; biết sắp xếp, phân công công việc cho các thành viên một cách hợp lý; chăm chỉ, sáng tạo trong lao động, tạo thu nhập ổn định đóng góp vào nguồn thu của gia đình; tạo sự gắn kết các thành viên trong gia đình; quan tâm chăm sóc, nuôi dạy con tốt; thực hành tiết kiệm, chi tiêu hợp lý, có kế hoạch, phù hợp điều kiện kinh tế gia đình. Biết cách tổ chức tốt cuộc sống tinh thần trong gia đình, luôn chia sẻ tâm tư tình cảm với con, hiểu những giai đoạn thay đổi tâm sinh lý của con để khéo léo định hướng cho con phát triển nhân cách; không phó mặc việc giáo dục con cái cho nhà trường, cho xã hội.

Đối với xã hội: Người phụ nữ *đảm đang* cần tham gia lao động sáng tạo, hoàn thành tốt công việc; phấn đấu *giỏi việc nước, đảm việc nhà*. Biết sắp xếp việc nhà hợp lý để tham gia việc cộng đồng, hoàn thành tốt mọi công việc được phân công. Đồng thời chú ý tạo điều kiện cho các thành viên trong gia đình có thời gian học tập, tham gia tích cực vào các hoạt động của cộng đồng, xã hội.

Với bản thân: Người phụ nữ *đảm đang* còn là người biết sắp xếp thời gian hợp lý trong công việc, tham gia học tập nâng cao trình độ của bản thân, chủ động chuẩn bị những điều kiện cần thiết để trở thành một người lao động có chất lượng cao, một người vợ đảm, một người mẹ hiền. Đồng thời vừa có chế độ nghỉ ngơi, chăm sóc bản thân hợp lý để tái tạo sức lao động.

Trong phần định nghĩa từ “đảm đang” ở trên, tác giả đã mở rộng nghĩa của từ này so với trước đây. Bài viết đã thể hiện sự tiến bộ trong nếp nghĩ khi giải thích theo cách hiểu mới “đảm đang” không còn nghĩa là bản thân người phụ nữ phải một mình gánh vác việc nhà: “*Đối với gia đình: Người phụ nữ đảm đang cần có khả năng quán xuyến công việc gia đình; biết sắp xếp, phân công công việc cho các thành viên một cách hợp lý...*”

Trong công tác tuyên truyền, Hội có thể làm rõ hơn nữa khái niệm “phân công công việc cho các thành viên một cách hợp lý”. Các thành viên trong gia đình ở đây có thể hiểu là chồng và con cái, người phụ nữ đảm đang ở thời hiện đại nên biết san sẻ việc nội trợ với người đàn ông trong gia đình, phân công công việc cho con trai hay con gái một cách công bằng dựa trên khả năng và sức khỏe mà không căn cứ vào vai trò giới. Ví dụ: con trai cũng có thể nấu ăn, rửa bát, quét nhà thay vì trước đây các mẹ thường có tư tưởng con gái phải biết nấu ăn nên chỉ tập trung giao việc bếp núc cho con gái, còn con trai có thể không phải làm gì.

Khi thực hiện tuyên truyền tại cơ sở, các khái niệm trên cần làm rõ và nhấn mạnh để tránh những hiểu lầm bởi lẽ theo truyền thống lâu nay xã hội vẫn cho rằng vai trò chính của người phụ nữ là chăm lo cho gia đình, quanh quẩn việc nhà, và chăm sóc con cái thật tốt. Dù có tài ba tới đâu mà không làm tốt những việc đó thì người phụ nữ cũng bị cho là không vẹn toàn, không phải là người phụ nữ tốt. Tuy tài liệu hướng dẫn này đã mở rộng khái niệm về “đảm đang” theo hướng tích cực và chú trọng tới quyền lợi của phụ nữ hơn, nhưng phần giải thích vẫn nói nhiều đến các vai trò nội trợ của phụ nữ nên rất dễ gây hiểu lầm. Nếu không có sự giải thích rõ ràng, thì thay vì nỗ lực giải phóng phụ nữ của Hội, chúng ta có thể khiến họ hiểu nhầm là trách nhiệm của họ trở nên nặng nề hơn nhiều lần bởi phải biết “trở thành một người lao động có chất lượng cao, một người vợ đảm, một người mẹ hiền”. Nếu giải thích về sự “đảm đang” không đầy đủ sẽ càng khiến niềm tin về trách nhiệm nội trợ của phụ nữ được củng cố.

Trong tuyên truyền, Hội sử dụng khá thành công phương pháp biểu dương các điển hình phụ nữ cụ thể. Đây vừa là thuận lợi vì có người thật việc thật, nhưng cũng là một thách thức đối với tuyên truyền có nhạy cảm giới, vì rất nhiều tấm gương được đưa ra theo mô típ đảm bảo được cả hai “vai trò kép” (giỏi việc nước, đảm việc nhà) của phụ nữ. Cách xây dựng hình ảnh phụ nữ lý tưởng này lại tạo sức ép, gánh nặng để phụ nữ phải thực hiện thật tốt “vai trò kép” được nêu ra.

Nhiệm vụ 2: Vận động, hỗ trợ phụ nữ xây dựng gia đình hạnh phúc, bền vững

Khác với nhiệm vụ 1, nhiệm vụ 2 nhắc nhiều tới vai trò của phụ nữ trong việc xây dựng gia đình hạnh phúc, xin trích ra đây những nội dung liên quan của nhiệm vụ này:

- ◆ Nâng cao nhận thức của xã hội về vai trò, vị trí của gia đình và trách nhiệm xây dựng gia đình hạnh phúc, bền vững. Hướng dẫn phụ nữ kiến thức, kỹ năng về giáo dục gia đình và tổ chức cuộc sống gia đình. Triển khai sâu rộng cuộc vận động “Xây dựng gia đình 5 không, 3 sạch” trên cơ sở phát huy tính chủ động của hộ gia đình, vai trò nòng cốt của phụ nữ; xây dựng và nhân rộng mô hình truyền thông, tư vấn, hỗ trợ xây dựng gia đình phù hợp với địa bàn dân cư, vận động sự tham gia của cộng đồng, nam giới và các thành viên gia đình.
- ◆ Thực hiện hiệu quả Đề án “Giáo dục 5 triệu bà mẹ nuôi, dạy con tốt giai đoạn 2010 - 2015”; phối hợp thực hiện tốt Đề án “Nâng cao chất lượng quan hệ trong gia đình và hỗ trợ xây dựng gia đình hạnh phúc, bền vững”. Xây dựng và thực hiện Đề án phát triển nhà, nhóm trẻ dựa vào cộng đồng. Tiếp tục thực hiện Nghị quyết Liên tịch 01/2002/NQLT về “với Bộ Công an quản lý, giáo dục con em trong gia đình không phạm tội và tệ nạn xã hội”.
- ◆ Tổ chức các hoạt động dịch vụ gia đình và dịch vụ an sinh xã hội theo hướng chuyên nghiệp, từng bước tự vững nhằm phục vụ nhu cầu của phụ nữ, gia đình. Mỗi tỉnh/thành có ít nhất 01 mô hình dịch vụ gia đình phù hợp với điều kiện địa phương. Thí điểm và triển khai ra diện mô hình Trung tâm tư vấn tiền hôn nhân và hỗ trợ gia đình trực thuộc Trung ương Hội và các tỉnh/thành Hội.
- ◆ Tăng cường các biện pháp tuyên truyền, vận động, đấu tranh phòng chống buôn bán phụ nữ - trẻ em, bạo lực gia đình, phòng chống tội phạm, tệ nạn xã hội và thực hiện an toàn giao thông. Mở rộng mô hình “địa chỉ tin cậy” tại cộng đồng; mỗi cơ sở Hội xếp loại xuất sắc xây dựng được ít nhất 01 địa chỉ tin cậy ở cộng đồng nhằm tư vấn giải quyết mâu thuẫn, bạo lực gia đình; trợ giúp nạn nhân bị bạo lực gia đình, bị buôn bán trở về. Nâng cao hiệu quả hoạt động, tính bền vững của các mô hình hỗ trợ phụ nữ là nạn nhân bạo lực gia đình, bị buôn bán trở về, phụ nữ kết hôn với người nước ngoài và phòng, chống bạo lực học đường.
- ◆ Hàng năm các cấp Hội tổ chức “Ngày hội gia đình hạnh phúc” vào dịp Ngày Gia đình Việt Nam theo hướng triển khai đồng bộ các hoạt động biểu dương, truyền thông, tư vấn, hội thi, diễn đàn, triển lãm...thu hút sự tham gia của nam giới nhằm khuyến khích tăng cường trách nhiệm và sự chia sẻ trong công việc gia đình.

- Phối hợp chặt chẽ với ngành chức năng tổ chức các hoạt động, triển khai mô hình lồng ghép truyền thông dân số- kế hoạch hóa gia đình và chăm sóc sức khỏe sinh sản. Vận động phụ nữ thực hiện hiệu quả Chiến lược Dân số và Sức khỏe sinh sản giai đoạn 2011-2020, góp phần duy trì tỷ lệ tăng dân số 1%/năm, giảm tỷ lệ tử vong bà mẹ liên quan đến thai sản. Tiếp tục đẩy mạnh các hoạt động phòng, chống lây nhiễm HIV/AIDS, đặc biệt phòng lây truyền từ mẹ sang con, giảm kỳ thị và hỗ trợ người nhiễm, người bị ảnh hưởng bởi HIV.
- Chủ động tham gia các hoạt động giảm tình trạng mất cân bằng giới tính khi sinh, giảm tỷ lệ phá thai; quan tâm chăm sóc sức khỏe phụ nữ cao tuổi... Hội Liên hiệp Phụ nữ cấp huyện và cơ sở phối hợp với ngành y tế tổ chức kiểm tra sức khỏe định kỳ cho phụ nữ tại cộng đồng.

Văn kiện Đại hội đại biểu Phụ nữ Toàn quốc lần thứ XI

Các nội dung trên đã cho thấy những quan điểm tiến bộ trong các hoạt động, phong trào của Hội nhằm thúc đẩy cho sự công bằng của phụ nữ. Hội đã chú trọng tới sự tham gia của nam giới, ví dụ như trong cuộc vận động “xây dựng gia đình 5 không, 3 sạch” bên cạnh việc kêu gọi phụ nữ với vai trò nòng cốt xây dựng gia đình, Hội đã không quên thu hút nam giới vào các hoạt động mà trước đây chỉ được xem là của phụ nữ. Hội cũng quan tâm tới các hoạt động bảo vệ phụ nữ trước nguy cơ bị buôn bán và bị bạo lực gia đình, đồng thời hỗ trợ các nạn nhân của nạn buôn bán trở về và nạn nhân bạo lực gia đình.

Ngoài những cơ hội, nhiệm vụ trên cũng có những thách thức đối với công cuộc thúc đẩy sự tiến bộ của phụ nữ như:

- Vai trò của phụ nữ được nhắc tới và nhấn mạnh dễ khiến người ta hiểu rằng việc giữ gìn hạnh phúc gia - đình trách nhiệm chính là thuộc về phụ nữ.
- Các đề án được triển khai cũng dễ gây hiểu nhầm nếu như trong quá trình tuyên truyền không có sự giải thích rõ như cuộc vận động “xây dựng gia đình 5 không 3 sạch” hay đề án “giáo dục 5 triệu bà mẹ nuôi, dạy con tốt”. Trong cả hai chương trình, đề án này Hội LHPN đóng vai trò chính, các ban ngành đoàn thể chỉ tham gia hỗ trợ. Những hoạt động trong các đề án cũng thể hiện đó là những công việc của phụ nữ. Như vậy qua các phong trào này, niềm tin rằng việc giữ sạch nhà, sạch bếp, sạch ngõ hay việc nuôi dạy con tốt là việc của phụ nữ, nam giới chỉ đóng vai trò hỗ trợ sẽ được củng cố. Do đó khi tuyên truyền ở cấp cơ sở, cán bộ truyền thông cần nêu

rõ những công việc trên có thể được thực hiện bởi cả vợ và chồng, cả nam và nữ trong gia đình. Tương tự như nhiệm vụ thứ nhất, Hội LPHN cũng là đơn vị biên soạn các tài liệu hướng dẫn xuống các cấp cơ sở để thực hiện các nhiệm vụ nói trên. Do đó, ngoài việc tuyên truyền trực tiếp, trong tài liệu và các cách hướng dẫn cũng nên được trình bày cụ thể, rõ ràng sao cho người sử dụng hiểu được việc gìn giữ gia đình và chăm sóc con cái là trách nhiệm của cả nam và nữ.

PHẦN II: MỘT SỐ THÀNH TỰU TRONG CÔNG TÁC TRUYỀN THÔNG CÓ NHẠY CẢM GIỚI

Theo kết quả nghiên cứu “Giới và bình đẳng giới trong lĩnh vực truyền thông tại Việt Nam” UNESCO (2009) và “Khảo sát việc thực hiện quy định pháp luật về Bình đẳng giới và Dân số trên một số phương tiện truyền thông” phối hợp giữa Ủy ban Các vấn đề xã hội của Quốc hội, CSAGA và Oxfam (2012), truyền thông đã và đang có những đóng góp tích cực trong việc nâng cao bình đẳng giới. Trong đó không thể không kể đến những thành tựu của các kênh truyền thông của Hội trong bức tranh tổng thể đó. Các giá trị, niềm tin cũ về vai trò giới đang dần được thay đổi, góp phần phản ánh một cách chân thực và tiến bộ hơn về năng lực cả nam giới và nữ giới trong bối cảnh xã hội hiện đại.

1. Dịch chuyển quan niệm truyền thống về vai trò, trách nhiệm đối với các công việc không được trả công trong gia đình

Công việc không được trả công bao gồm các hoạt động trong gia đình như chế biến thức ăn, nấu nướng, giặt giũ, lau dọn nhà cửa và chăm sóc con cái, người già... Không ai có thể phủ nhận được tính đa dạng, và phức tạp cũng như nặng nhọc của công việc nội trợ. Tuy nhiên những công việc không được trả công không được coi là một “nghề nghiệp thực sự” vì nó không mang lại thu nhập tiền mặt trực tiếp cho gia đình. Những công việc này thường được mặc định là thiên chức không thể chối bỏ dành cho phụ nữ. Thậm chí rất nhiều phụ nữ có thể đã đạt được vị trí cao nơi họ làm việc nhưng họ vẫn phải mất số thời gian gấp 2-3 lần so với nam giới để làm các công việc nội trợ thường nhật. Chính những áp lực từ công việc nội trợ đã hạn chế cơ hội, sự lựa chọn phát triển đối với phụ nữ – đặt ra một trở ngại lớn cho bình đẳng giới và sự phát triển. Vì thế, việc giảm thiểu gánh nặng việc nhà đối với phụ nữ là một trong những chiến lược đấu tranh cho bình đẳng giới trong xã hội.

Trong bối cảnh đó, việc thách thức những định kiến về vai trò giới trong lao động không được trả công là điều cần thiết, góp phần tạo ra môi trường thuận lợi, ủng hộ tinh thần bình đẳng giới. Ví dụ như những cách diễn đạt như sau sẽ không còn mặc định việc chăm sóc con cái là trách nhiệm của riêng người phụ nữ, mang ý nghĩa khơi dậy tình yêu thương, tinh thần trách nhiệm của nam giới trong gia đình:

Ví dụ 1:

Nếu như trước đây, phần lớn trẻ em đều có cha hoặc mẹ làm công việc nội trợ, thì hiện nay, đa số các bậc cha mẹ đều làm việc bên ngoài. Phần đông trẻ em vì thế trưởng thành mà thiếu đi sự quan tâm của gia đình. Một vài cách dưới đây có thể sẽ giúp các ông bố, bà mẹ giải quyết được phần nào mối lo ngại này.

(Bài **Mẹ nhỏ giúp bạn chăm sóc con cái tốt hơn**, ngày 07/05/2014, trang giadinh.net.vn)

Ví dụ 2:

“Cha mẹ luôn luôn phải nhắc nhở con tuyệt đối không đi theo người lạ, ngay cả khi họ nói là sẽ giúp bé tìm đường về nhà. Cha mẹ không thể quên dạy con cách xoay sở khi bị lạc ở nơi đông người”

“Cha mẹ cần tạo cho con thói quen không nhận quà bánh của người lạ”

“Cha mẹ dặn đi dặn lại con, trong bất kỳ tình huống nào, nguyên tắc đầu tiên con cần nhớ là bình tĩnh, không khóc lóc hay chạy lung tung mà nên đứng yên tại chỗ để chờ vì bố mẹ sẽ quay lại tìm con”

(Bài **Dạy con ứng phó với người lạ**, báo <http://www.thegioiphunu-pnv.com.vn>, ngày 23/4/2014)

Ví dụ 3:

“Nếu việc lười ăn uống không ảnh hưởng đến sự phát triển, sức khỏe của trẻ thì bố mẹ không nên quá lo lắng”

(Bài **Giúp trẻ lười ăn ham ăn**, báo <http://www.thegioiphunu-pnv.com.vn> ngày 23/4/2014)

Theo cách hiểu truyền thống giữa mẹ và con có mối liên hệ tự nhiên (do quá trình mang thai và sinh nở) vì thế việc chăm sóc con nhỏ được xem là trách nhiệm chủ yếu của người mẹ. Nhưng các cách diễn đạt trên “đặt” người cha vào vòng tròn liên kết giữa bố - mẹ - con cái, người cha không hề ngoài cuộc trong quá trình chăm sóc đó. Cách diễn đạt này góp phần thúc đẩy, khuyến khích khả năng, cơ hội và trách nhiệm như nhau trong việc chăm sóc gia đình cũng như kiếm tiền nuôi sống gia đình của nam giới và nữ giới.

2. Dịch chuyển nội hàm của quan niệm “công dung ngôn hạnh”

Ví dụ :

“Ông bà ta xưa kia đã đề ra tiêu chuẩn để đánh giá phẩm chất của một người phụ nữ, đó là “Công, Dung, Ngôn, Hạnh”. Người phụ nữ phải chu toàn những nghĩa vụ với gia đình, lời nói phải như hoa như gấm, đức hạnh vẹn toàn, còn phải biết giữ gìn vẻ đẹp của riêng mình cho đẹp mắt chồng con... Bốn tiêu chuẩn đó đã là những “định mức” quá khó khăn dưới một thời đại phong kiến, khi người phụ nữ chỉ biết việc nhà và sống cho gia đình.

Ngày nay, khi vai trò của người phụ nữ đã vượt ra khỏi giới hạn gia đình, tham gia những hoạt động xã hội, đóng góp cho kinh tế gia đình... thì “Công Dung, Ngôn, Hạnh” có còn là điều để người phụ nữ Việt phấn đấu và đạt được hay không?

Liệu điều đó có tạo thêm những áp lực nặng nề cho phụ nữ khi họ đã phải bình đẳng với đàn ông trong xã hội về mặt sự nghiệp, tài chính, lại vừa phải là người phụ nữ theo kiểu mẫu xa xưa?

Hay “Công, dung, ngôn, hạnh” vẫn cần và vẫn là nét đẹp không thể thiếu đối với người phụ nữ?

(Theo Diễn đàn **Hôn nhân gia đình**, ngày 12/05/2014, trên trang <http://phunuonline.com.vn>)

Công dung ngôn hạnh vốn được xem là tứ đức – là thước đo phẩm chất của người phụ nữ thời phong kiến. Trong cuộc sống hiện đại, con người phải đứng trước những thách thức mới, những chuẩn mực về năng lực theo quan niệm truyền thống không còn phù hợp nữa. Trong bối cảnh đó, báo chí đã góp phần tạo sân chơi chia sẻ những cách diễn giải khác nhau về nội hàm quan niệm công dung ngôn hạnh. Tất nhiên, không thể thiếu những quan điểm trái chiều, nhưng tựu chung, người đọc nhận được nhiều thông tin tích cực, tiến bộ từ những tuyển bài như thế này của diễn đàn:

“Nhiều người đến nhà, ngạc nhiên khi thấy cuộc sống của anh chị vẫn yên ả, hạnh phúc. Chị quan niệm, sống phải luôn linh hoạt; không ai quy định đàn ông phải là trụ cột, phải ra ngoài kiếm tiền còn phụ nữ phải ở nhà nội trợ. Tùy vào tính chất công việc, sức khỏe của từng người để có sự phân công lao động hợp lý, rõ ràng. Cuộc sống luôn biến đổi, không ai chắc chắn có thể sống khỏe mạnh cả đời, nên việc chuẩn bị cho chồng những kỹ năng cần thiết để hỗ trợ vợ những khi gia đình xảy ra biến cố là điều mỗi phụ nữ nên làm. Chữ công, dung, ngôn, hạnh ngày nay đã khác xưa, chính những người đàn ông cũng phải tập tành với bốn chữ ấy, không phải chỉ trông vào vợ”

(Bài viết **“Đàn ông cũng phải ”công, dung, ngôn, hạnh”**”, ngày 23/4/2014 trên trang <http://phunuonline.com.vn>)

Như cách diễn đạt trên, có thể hiểu cách diễn giải về quan niệm công dung ngôn hạnh thời hiện đại đã vượt ra ngoài những quy chuẩn thời phong kiến, thậm chí xem đó là các tiêu chí trong cách hành xử, kĩ năng trong cuộc sống của con người nói chung, không chỉ là dành riêng cho nữ giới.

3. Những tấm gương phụ nữ thành đạt - Nhìn nhận và đánh giá công bằng hơn với những đóng góp của phụ nữ đối với xã hội

Ngày càng nhiều phụ nữ tham gia vào thị trường lao động được trả công, đóng góp vào sự phát triển chung của xã hội. Những câu chuyện tấm gương về người phụ nữ thành đạt như nguồn cảm hứng, khơi dậy sự tự tin và mong muốn khẳng định, phát triển năng lực ở nữ giới. Ví dụ như cách diễn đạt sau sẽ mang lại những suy nghĩ tích cực khi đánh giá những đóng góp của phụ nữ:

“Năm qua, hoạt động sản xuất kinh doanh gặp nhiều khó khăn, thách thức, tuy nhiên, không ít doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ đã vượt khó, ổn định sản xuất và phát triển bền vững.

... Thương trường đã hun đúc cho họ bản lĩnh vững vàng, năng động, sáng tạo trong sản xuất, kinh doanh... Các doanh nghiệp do chị em làm chủ đã từng bước tái cấu trúc bộ máy sản xuất, định hướng lại và lựa chọn hướng đầu tư phù hợp để tạo sức sống mới cho doanh nghiệp”.

(Bài viết **“Bản lĩnh bông hồng vàng”**”, ngày 10/3/2014 trên trang <http://hoilhpn.org.vn/>)

4. Các vấn đề xã hội – được soi chiếu dưới góc nhìn giới

Tinh thần bình đẳng giới thực chất được lồng ghép trong cách nhìn, cách lý giải các hiện tượng xã hội cũng như các văn bản luật pháp, chính sách. Ví dụ như trường hợp Thông tư 26/2013 – quy định về các công việc phụ nữ không được làm – của Bộ LĐ-TB&XH. Đây là những quy định thể hiện sự quan tâm của Chính phủ đối với phụ nữ nhằm đảm bảo sức khỏe, đặc biệt là sức khỏe sinh sản của chị em. Tuy nhiên với góc nhìn giới, người viết cũng giúp người đọc tiếp cận thông tư theo một cách khác.

Quy định các công việc phụ nữ không được làm: Áp dụng cứng nhắc, nguồn sống sẽ mất

Bảo vệ quyền lợi, chăm sóc sức khỏe phụ nữ là việc làm cao đẹp trong bối cảnh xã hội đang nỗ lực nâng cao vị thế của nữ giới, xóa dần sự bất bình đẳng. Tuy nhiên, việc Bộ LĐ, TB&XH đưa ra Thông tư 26/2013, hiệu lực từ ngày 15/12, với hàng chục điều cấm sử dụng lao động nữ lại gây nhiều băn khoăn về tính thực tiễn của nó...

Không thể phủ nhận ý định, ý nghĩa tích cực của các nhà soạn thảo ra thông tư này. Dù vậy, nhiều ý kiến cho rằng, một số công việc trong danh mục vẫn là nguồn mưu sinh của không ít phụ nữ trong hoàn cảnh hiện nay, như: Công việc mang vác trên 50kg; xuôi bè mảng trên sông có nhiều ghềnh thác; lái ô tô tải trọng trên 2,5 tấn; nạo vét cống ngầm; trong các dây chuyền sản xuất hóa chất... Luật sư Vũ Thái Hà – Chủ tịch Công ty Luật TNHH YouMe đánh giá: “Gọi là phái yếu nhưng phụ nữ không hề yếu mà còn có thể chất tốt hơn đàn ông rất nhiều. Hơn nữa, xét về sự ăn khớp giữa các văn bản luật, thì những quy định như vậy cần cẩn trọng vì rất dễ vênh với Luật Bình đẳng giới. Ngoài ra, phụ nữ có quyền làm bất cứ công việc nào mình muốn. Danh mục này không cấm họ mà cấm người sử dụng lao động, về bản chất là như nhau”.

(Trích từ bài viết: **Quy định các công việc phụ nữ không được làm: Áp dụng cứng nhắc, nguồn sống sẽ mất**, ngày 07/03/2014, trang giadinh.net.vn)

Hay như những phân tích sau giúp người đọc hình dung rõ hơn về quan điểm bình đẳng giới – giữa rất nhiều những cách hiểu còn thiên lệch riêng cho từng giới:

“Bình đẳng không có nghĩa là giống nhau

Phụ nữ bổ sung giá trị cho đàn ông và ngược lại. Sự khác biệt giữa hai giới không làm hại ai mà có lợi cho cả hai vợ chồng, khiến mỗi người có thể đạt đến giá trị cao hơn chính bản thân họ khi đứng riêng lẻ. Nhưng, điều đó chỉ xảy ra khi người này biết tôn trọng sự khác biệt của người kia, không tìm cách phủ định hoặc công kích nhau. Nếu một trong hai người nghĩ, chỉ có mình mới có cái nhìn cuộc sống đúng đắn, người kia cần phải được hướng dẫn theo cái nhìn đó, sẽ là sai lầm lớn.”

(Trích bài **Khác biệt không là trở ngại**, phunuonline.com.vn, ngày 22/4/2014)

PHẦN III: CÁC ĐIỂM CẦN LƯU Ý ĐỂ TRUYỀN THÔNG CÓ NHẠY CẢM GIỚI

1. Không nhấn mạnh “vai trò kép” của phụ nữ

Một mô típ chung khi ca ngợi, nêu gương người phụ nữ, hầu hết các bài viết đều đưa ra hai phần: một là chị ấy/cô ấy là người giỏi việc xã hội/giỏi làm ăn kinh tế, đồng thời trong gia đình chị ấy/cô ấy phải là người đảm đang, tháo vát, biết lo toan cho chồng, chăm sóc cho con. Mô típ này là một sự khẳng định rằng chỉ những người phụ nữ giỏi cả việc xã hội/việc làm kinh tế và chu toàn được cả việc chăm sóc chồng con mới đang được nêu gương. Có thể thấy qua một loạt các bài viết dưới đây:

Ví dụ 1:

Làm giàu từ trồng phong lan (đăng ngày 17/03/2014) tại đường link:

<http://hoilhpn.org.vn/newsdetail.asp?CatId=83&NewsId=20789&lang=VN>

“Chị cho biết, năm 1999, được sự giúp đỡ của Hội LHPN thị trấn tạo điều kiện cho chị vay vốn của Ngân hàng CSXH 10 triệu, anh chị đầu tư mua phong lan về trồng. Khó khăn ập đến liên tiếp bởi anh chị thiếu kinh nghiệm, kỹ thuật chăm sóc. Các gốc lan chết hàng loạt, những cây còn sống thì không ra hoa vào đúng kỳ. Hoa trồng ra không bán được do thị trường người chơi lan lúc đó còn ít, không thu được vốn để trang trải các khoản đầu tư.

Không nản chí, vợ chồng chị đã động viên nhau, cố gắng ngày đêm học hỏi, tích lũy kinh nghiệm từ sách báo và những nghệ nhân trồng cây cảnh trong và ngoài tỉnh. Để có những gốc lan đẹp, đủ màu sắc, cho hoa đúng thời kỳ thì anh chị phải chăm sóc chu đáo, cẩn thận, hiểu rõ từng loại lan để ghép chúng vào cùng một gốc.

Bên cạnh việc làm kinh tế giỏi chị luôn dành thời gian để chăm sóc con cái chu đáo”

Bài viết ca ngợi chị Chu Thị Mận trong việc biết vượt lên khó khăn để làm giàu nhờ việc nuôi trồng phong lan. Khi nhắc tới nỗ lực làm giàu của gia đình, bài viết không quên nhắc tới vai trò của người chồng, thể hiện bằng việc người viết bài luôn nhắc tới cặp đại từ “anh chị” khi diễn tả lại.

Tuy nhiên khi đề cập tới việc nuôi dạy con cái thì chỉ tác giả lại chỉ nhắc tới một đại từ “chị” như một cách thể hiện rằng, vai trò này chỉ là trách nhiệm của riêng người phụ nữ: “*Bên cạnh việc làm kinh tế giỏi chị luôn dành thời gian để chăm sóc con cái chu đáo*”. Mục đích

của cách viết này là để người đọc thấy rằng, chị Mận là người phụ nữ đáng noi gương vì chị không chỉ giỏi làm kinh tế, mà còn đảm bảo được trách nhiệm “chăm sóc con cái”. Trong khi đó trách nhiệm này nên được hiểu là của cả hai anh chị, như trách nhiệm làm kinh tế cho gia đình đã nêu ở trên. Việc viết theo cấu trúc này càng khẳng định khuôn mẫu rằng người phụ nữ đáng được ca ngợi phải là người vừa giỏi việc ngoài xã hội – và giỏi việc trong gia đình - khẳng định người phụ nữ phải có vai trò kép.

Câu trên có thể sửa lại “*Bên cạnh việc làm kinh tế giỏi, chị luôn cùng chồng dành thời gian để chăm sóc con cái chu đáo*”. Nếu viết như câu gợi ý, thì người đọc sẽ vẫn thấy sự chăm chỉ, tận tụy của chị Mận với gia đình nhưng vai trò và trách nhiệm của chồng chị cũng không bị lãng quên.

Ví dụ 2:

Nữ thủ lĩnh điều tra giỏi việc Hội (đăng ngày 30/09/2013) đăng tại đường link:

<http://hoilhpn.org.vn/NewsDetail.asp?Catid=83&NewsId=20073&lang=VN>

Về phương diện gia đình, chị luôn là người mẹ, người vợ mẫu mực, là nhân tố tạo nên gia đình hòa thuận, con cái chăm ngoan, gia đình đạt danh hiệu Gia đình văn hóa nhiều năm liền.

Ví dụ 3:

Nữ thủ lĩnh điều tra giỏi việc Hội (đăng ngày 09/09/2013) tại đường link:

Khi hoạt động công ty đi vào ổn định, chồng thường xuyên xa nhà theo những công trình, gánh nặng gia đình đặt hết lên đôi vai nhỏ bé của chị. Vừa hoàn thành tốt nhiệm vụ ở cơ quan, chăm lo nuôi dạy con cái, vẹn tròn tình nghĩa gia đình nội - ngoại khi anh đi vắng, chị vừa luôn mang trong lòng nỗi trăn trở làm thế nào để quản lý và tổ chức hoạt động của công ty được thuận lợi. Sau bao đêm trăn trở, chị quyết định chuyển công tác từ công ty xăng dầu Quảng Bình về đảm nhiệm cương vị phó giám đốc công ty TNHH Á Châu (chồng chị làm giám đốc công ty từ ngày đầu thành lập) với hy vọng là điểm tựa hậu phương vững chắc và sát cánh cùng chồng xây dựng công ty vững mạnh, nâng cao kinh tế gia đình và góp phần xây dựng quê hương đất nước.

Mặc dù bận rộn với công tác quản lý điều hành công ty, nhưng chị không lúc nào lơ là vai trò, trách nhiệm trong gia đình, xây dựng gia đình hạnh phúc và nuôi dạy con cái chăm ngoan, học giỏi.

Là phó giám đốc trong công ty, chị năng động, sáng tạo trong quản lý, điều hành công việc. Là người con, người vợ, người mẹ trong gia đình, chị luôn hoàn thành tốt thiên chức của mình.

Các bài viết ở trên đều thể hiện người phụ nữ hoàn hảo, đáng ca ngợi phải là người thể hiện tốt “vai trò kép”. Tất cả các bài đều nhắc tới vai trò làm mẹ, nuôi dạy con tốt, giữ gìn hạnh phúc gia đình.

Không chỉ các bài viết về nhân vật cụ thể, các bài ở dạng phân tích, chính luận, người phụ nữ được coi là có phẩm chất đạo đức cũng phải đảm bảo được “vai trò kép” này. Có thể thấy rõ trong bài:

Bốn phẩm chất đạo đức phụ nữ Việt Nam thời kì CNH-HĐH là “Tự trọng, Tự tin, Đảm đang, Trung hậu” đăng trên trang web của HLHPN TP HCM đã đặt ra câu hỏi: *“Phụ nữ thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa cần làm gì để thể hiện được phẩm chất đảm đang?”*. Câu trả lời là: Người phụ nữ cần biết cách tổ chức tốt cuộc sống gia đình để tự tạo điều kiện tham gia hoạt động xã hội cho bản thân và cho các thành viên khác.

Nếu duy trì cách viết và lối lý luận không rõ ràng, đầy đủ này về phẩm chất đảm đang, người đọc sẽ hiểu trách nhiệm tổ chức tốt của sống gia đình là của phụ nữ, như vậy liệu phụ nữ có được cơ hội ngang bằng để phát huy khả năng, tiếp cận các cơ hội phát triển cũng như nghỉ ngơi, giải trí giống như những thành viên khác trong gia đình?

Gợi ý để các sản phẩm truyền thông có nhạy cảm giới hơn

1. Đối với những bài viết muốn ca ngợi sự tài giỏi, năng động của người phụ nữ trong các công tác xã hội/ làm ăn kinh tế, người viết bài chỉ cần tập trung vào những điểm mạnh liên quan tới chủ đề.
2. Nếu muốn nói tới sự tháo vát, đảm đang của người phụ nữ, không được gán điều đó như một “vai trò kép” thuộc trách nhiệm của phụ nữ để tránh gây hiểu lầm chỉ những phụ nữ giỏi cả việc nước đảm cả việc nhà mới đáng được nêu gương, khen ngợi. Để không gây hiểu nhầm, và thúc đẩy bình đẳng giới trong gia đình, những bài viết cần đưa cả vai trò của người đàn ông khi nói tới việc nhà. Ví dụ các đoạn trên có thể viết: “Tuy bận rộn với công việc kinh doanh/việc làm kinh tế/công tác xã hội, nhưng chị vẫn cùng chồng mình chia sẻ việc nhà... cùng anh chăm sóc con cái...”
3. Không dùng những câu khiến người đọc hiểu nhầm “làm việc nhà”, “làm vợ” là thiên chức của phụ nữ. Bởi lẽ những công việc nhà là trách nhiệm của tất cả các thành viên trong gia đình và ai cũng có thể làm được.

2. Không khuyên răn phụ nữ “cam chịu”, “nhẫn nhịn”

Hi sinh là một phẩm chất tốt đẹp cần có ở cả hai giới, nhưng từ xưa tới nay người ta thường gán mác riêng cho phụ nữ, coi đó là một phẩm chất riêng, đặc trưng của nữ giới. “Hi sinh, bao dung, vị tha, độ lượng” đều là điều cần thiết trong cuộc sống. Tuy nhiên những phẩm chất này rất có thể bị đánh đồng với sự cam chịu, nhẫn nhịn...Hi sinh, bao dung cũng cần được xét trong mỗi hoàn cảnh khác nhau, nếu hi sinh vô điều kiện sẽ trở thành cam chịu, và bị lợi dụng. Khi người phụ nữ buộc phải biết hi sinh vô điều kiện, bao dung, tha thứ thì trong rất nhiều hoàn cảnh những người khác sẽ lấy đó làm cơ sở để gây ra tội ác, làm tổn thương họ và coi việc chịu đựng của phụ nữ là đương nhiên. Có thể ví dụ như khi đàn ông ngoại tình, nhiều người cho rằng là phụ nữ người vợ nên tha thứ; hay trường hợp phụ nữ bị bạo lực, bị ép sinh con trai...đều được cho rằng người vợ nên chấp nhận, để giữ gìn gia đình hạnh phúc...Tất cả những hi sinh mất mát của phụ nữ tưởng như làm lên hạnh phúc của một gia đình, nhưng thực chất chỉ mang lại niềm hân hoan cho một số thành viên, và đáng buồn là sự hân hoan vui sướng đó lại được xây dựng trên đau khổ và nước mắt của những người phụ nữ. Vì vậy cam chịu, hi sinh không nên là phẩm chất cần phải được phát huy trong mọi hoàn cảnh và là của riêng phụ nữ.

Có cách nhìn khác về phẩm chất đạo đức của phụ nữ, những bài viết sẽ tránh được các định kiến khuôn mẫu trong việc khuyên răn, khuyến khích phụ nữ chịu đựng để giữ gìn mái ấm gia đình.

Một số bài viết vẫn lấy nhẫn nhịn chịu đựng như một “kim chỉ nam”, một điều kiện cần để đảm bảo hạnh phúc gia đình.

Ví dụ 1:

Bài viết **“Bà hòa giải mát tay”** - Phụ nữ Thủ Đô online ngày 24/03/2014, mục gương cán bộ hội, đăng tại đường link:

<http://baophunuthudo.vn/sites/epaper/PNTD/Detail.aspx?ArtId=19565&-CatId=169>

PNTĐ-Chữ Nhẫn được bà coi là kim chỉ nam dẫn đường cho hạnh phúc gia đình mình. Và bây giờ, bà mang chữ Nhẫn ấy chia sẻ với những người phụ nữ khác...

Theo bà, người phụ nữ thông minh, bản lĩnh phải biết vận dụng chữ Nhẫn vào những thời điểm gay gắt bức xúc nhất. Đó là khi chồng giận dữ, con nghịch dại, anh em trong gia đình có những hiểu lầm... người phụ nữ cần sáng suốt, bình tĩnh nhìn nhận sự việc, nhẫn nhịn cho ấm êm cửa nhà.

Bài viết chỉ nêu gương bà Hoàng Thị Thu Phòng là một cán bộ hòa giải giỏi, biết sử dụng chữ “nhẫn” trong công tác hòa giải để giúp hàn gắn các gia đình hạnh phúc. Việc nêu gương người cán bộ này là hợp lý, tuy nhiên bài viết chỉ nói rất chung chung, không thể hiện được việc bà đã vận dụng chữ “nhẫn” vào hòa giải ra sao. Hơn nữa, có đoạn nói rằng “người phụ nữ nên biết vận dụng chữ nhẫn khi chồng giận dữ,...” trong hoàn cảnh này cần làm rõ chữ “nhẫn” là “nhẫn nhục, chịu đựng?” hay là sự “bình tĩnh, điềm đạm”. “Bình tĩnh” để không gây thêm căng thẳng rồi sau tìm cách giải quyết vấn đề triệt để, thay vì “nhẫn nhịn” để vấn đề có thể tái diễn. Nếu không phân tích rõ ràng, người đọc có thể hiểu nhầm rằng, trong mọi hoàn cảnh gây cản, người phụ nữ nên “cấn răng chịu đựng” cho qua để cửa nhà êm ấm.

Ví dụ 2:

Bài viết **“Sự lựa chọn của một người vợ”** đăng trên trang điện tử: baophunuthudo.vn, mục Hôn nhân - Gia đình, ngày 20/03/2014, đăng tại đường link:

<http://baophunuthudo.vn/sites/epaper/PNTD/Detail.aspx?ArtId=19542&CatId=170>

PNTĐ-Cả một thời tuổi trẻ vất vả lo kinh tế để chồng rảnh rang theo đuổi học hành, khi chồng công tác trên thành phố thì một tay chăm mẹ già, quán xuyến gia đình và nuôi dạy 2 con nhỏ...

Mẹ chồng tôi kể, ngày ấy thay vì ghen tuông, đau khổ, bà Hằng lại cảm thấy yên tâm vì cuộc sống của ông bớt thiệt thòi. Đối với bà, ông chẳng ngược đãi, ruồng bỏ, vẫn đối xử tốt, giữ cho bà một gia đình không xáo trộn, con cái được lớn lên trưởng thành trong gia đình bình yên, thế là đủ. Những ngày cuối đời, ông vẫn tìm về bên bà, vẫn xem gia đình này là bến bờ duy nhất. Người phụ nữ bên ngoài kia bao nhiêu năm nay đã thay bà chăm sóc ông mà không đòi hỏi danh phận, cũng chẳng lúc nào có suy nghĩ tìm về giành giật tài sản với mẹ con bà. Ước nguyện cuối đời của ông là để đứa con riêng biết được gốc gác, tổ tông họ hàng của mình. Đó cũng là quyền chính đáng của mỗi đứa trẻ, bà nở lòng nào từ chối.

Đó cũng là sự lựa chọn của bà bao năm nay cũng như việc đón nhận và tha thứ lỗi lầm của ông Lâm.

Đây là một bài viết tham dự cuộc thi “Các vấn đề gia đình thời nay”. Bài viết kể lại câu chuyện về một người phụ nữ cũng vì những định kiến về “nhẫn nhịn, cam chịu” mà đã hi sinh cả đời vì chồng và gia đình chồng mà có lẽ chưa có một ngày nào hạnh phúc, hoặc phải học cách lấy hạnh phúc của người khác làm hạnh phúc của mình: “*..thay vì ghen tuông, đau khổ, bà Hằng lại cảm thấy yên tâm vì cuộc sống của ông bớt thiệt thòi. Đối với bà, ông chẳng ngược đãi, ruồng bỏ, vẫn đối xử tốt, giữ cho bà một gia đình không xáo trộn, con cái được lớn lên trưởng thành trong gia đình bình yên, thế là đủ...*”

Định kiến “cam chịu, nhẫn nhịn” để giữ yên ấm nhà cửa không chỉ tước đi quyền chính đáng của một người phụ nữ mà còn: “*Người phụ nữ bên ngoài kia bao nhiêu năm nay đã thay bà chăm sóc ông mà không đòi hỏi danh phận, cũng chẳng lúc nào có suy nghĩ tìm về giành giật tài sản với mẹ con bà. Ước nguyện cuối đời của ông là để đưa con riêng biết được gốc gác, tổ tông họ hàng của mình. Đó cũng là quyền chính đáng của mỗi đứa trẻ, bà nỗ lực nào từ chối.*”

Như vậy định kiến về việc phụ nữ nên cam chịu đã không mang lại hạnh phúc thực sự cho họ, mà chỉ mang lại thứ “hạnh phúc” mà họ phải chấp nhận, phải tự hài lòng. Và sự cam chịu của bà Hằng còn được ca ngợi: “*Chuyện bị chồng có vợ bé thực ra bà Hằng đã biết từ rất lâu. Cuộc hôn nhân cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy của ông bà lâu nay gắn kết bằng cái nghĩa vợ chồng chứ không phải bằng tình yêu nữa. Chính vì bà Hằng là người vợ đảm đang hết lòng vì chồng con, là cô con dâu hiếu nghĩa với nhà chồng không có gì chê trách được mà ông Lâm không thể bội nghĩa, dứt tình với bà.*”. Đoạn viết này tuy không nói rõ nhưng tinh thần toát lên là ca ngợi sự hi sinh, chịu đựng của nhân vật.

Đây chỉ là một bài dự thi, tác giả bài viết cũng chỉ kể câu chuyện, tuy có thể hiện quan điểm của mình về sự bao dung của nhân vật: “*Tôi đem chuyện kể với mẹ chồng, cứ nghĩ bà cũng sẽ giống tôi oán trách ông Lâm và chỉ trích sự bao dung “dại dột” của bà Hằng*”, nhưng kết thúc lại là những đoạn trích ở trên sẽ khiến đọng lại trong suy nghĩ của người đọc: suy cho cùng phụ nữ vẫn nên bao dung, hi sinh, chịu đựng.

Ví dụ 3:

Bài viết “**5 bí quyết để giữ gìn hạnh phúc**” được đăng trên trang web của HLHPN TP HCM tại mục Hạnh phúc gia đình. Theo bài viết, 1 trong 5 bí quyết giữ hạnh phúc là phụ nữ cần có “lòng khoan dung, độ lượng”:

Có lòng khoan dung, độ lượng

Không nên so đo, xét nét những việc nhỏ trong sinh hoạt, phải học cách “cười xòa”. Nhiều người, đặc biệt là phụ nữ, thường hay “soi kính lúp” để tìm ra những nhược điểm trong tính cách hay trong sinh hoạt của chồng để bắt bẻ, cật vấn. Điều này khiến các ông chồng khó chịu vô cùng, họ không biết phải làm thế nào thì “mụ vợ” mới vừa lòng.

Hoàn toàn không cần thiết phải so bì tính toán từng cân từng lạng hàng loạt vấn đề không thuộc nguyên tắc tồn tại trong quan hệ vợ chồng (ở gia đình nào cũng vậy). Hiền lành một chút, mơ hồ một chút, qua loa một chút còn tốt hơn nhiều so với việc ăn miếng trả miếng.

Bài viết đưa ra những lời khuyên để giữ gìn hạnh phúc. Cách sử dụng đại từ trong bài khá bình đẳng, cho thấy cả chồng và vợ đều cần có trách nhiệm trong việc giữ hạnh phúc gia đình. Đáng tiếc là khi nói tới lòng khoan dung, độ lượng như một bí quyết giữ hạnh phúc thì tác giả lại nhấn mạnh rằng phụ nữ là người thường nhỏ nhen, lật vặt và cần phải bao dung độ lượng hơn. Đây là một định kiến đối với phụ nữ, vì thực tế dù là nam hay nữ thì đều có thể nhỏ nhen, và đều cần là người bao dung.

Gợi ý để các sản phẩm truyền thông có nhạy cảm giới hơn:

1. Cần thận trọng khi nói tới sự hy sinh, khi đề cao đức hy sinh người viết cần đặt câu hỏi sự hy sinh đó có tước đi quyền lợi chính đáng và hạnh phúc của chủ thể nhân vật đáng được hưởng không.
2. Nói đến giải quyết mâu thuẫn trong gia đình, không nhấn mạnh rằng phụ nữ nên biết nhẫn nhịn, chịu đựng và cho qua mọi chuyện. Nên có phân tích để phân biệt giữa chịu đựng, hy sinh thầm lặng với sự khéo léo tránh gây căng thẳng và cách giải quyết vấn đề sau đó. Trong các tài liệu hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ hòa giải của Hội cũng nên lưu ý hướng dẫn rõ cho các cán bộ hòa giải, để khi hòa giải cán bộ lưu tâm hơn tới quyền lợi của người phụ nữ, không đặt họ vào hoàn cảnh phải hy sinh vô điều kiện mà chưa chắc đã giữ gìn được hạnh phúc gia đình.
3. Khi nhắc tới các phẩm chất truyền thống của phụ nữ Việt Nam trải qua nhiều thời kỳ, nên có những phân tích sâu về hoàn cảnh lịch sử tại sao lại có những phẩm chất đó, liên hệ chúng với hoàn cảnh hiện tại để xem những phẩm chất đó còn phù hợp hay không. Nếu chỉ nhắc tới những phẩm chất truyền thống, mà không đặt chúng ở hiện tại, so sánh với tinh thần thời đại thì sẽ khiến cộng đồng hiểu rằng những phẩm chất đó theo những nội hàm cũ vẫn cần được phát huy.

3. Không mặc định trách nhiệm nuôi dạy con cái, chăm sóc gia đình chủ yếu là của phụ nữ

Trong nhiều tài liệu, bài viết, một thông điệp quen gặp là trách nhiệm của phụ nữ đối với việc nuôi dạy con cái, chăm sóc gia đình. Hầu hết đều coi đó đương nhiên là nhiệm vụ của phụ nữ.

Các bài viết khen ngợi phụ nữ đều cho thấy rõ là phụ nữ muốn giỏi ở đâu, việc gì thì giỏi, phải “tròn việc nhà” mới đáng được nêu gương.

Ví dụ:

Bài viết **“Tròn việc hội, việc nhà”**, đăng trên mục *Gương điển hình* của trang web của HLHPN TP HCM: <http://www.phunu.hochiminhcity.gov.vn>

Chị cho biết, để có thời gian làm công tác Hội, cán bộ Hội phải biết sắp xếp việc nhà. Riêng với chị, hôm nào đi dự tập huấn ban ngày, chị phải dậy sớm chuẩn bị sẵn thức ăn trưa cho chồng con. Tuy nhiên, nỗ lực của bản thân là chưa đủ. “Tôi may mắn được chồng con hỗ trợ, nên có thể toàn tâm lo việc Hội. Có những tình huống tôi chưa tìm được cách giải quyết, chồng tôi còn tham mưu cho tôi” - chị nói mà mắt ngời sáng niềm hạnh phúc gia đình.

Gợi ý để các sản phẩm truyền thông có nhạy cảm giới hơn:

1. Không nhấn mạnh trách nhiệm nuôi dạy con cái là của riêng phụ nữ.
2. Khi nhắc tới việc cần làm gương cho con cái, nên có hình ảnh người cha song hành. Ví dụ: *“Cùng với người đàn ông trong nhà, người chồng, người cha, phụ nữ cũng cần làm gương cho con cái noi theo”*
3. Không mặc định vai trò “giữ lửa” là trách nhiệm riêng của phụ nữ, hay một yêu cầu phụ nữ phải thể hiện tốt. Nói tới trách nhiệm chăm sóc gia đình, giữ gìn hạnh phúc, vai trò của cả nam và nữ cần được nhấn mạnh song song. Ví dụ: *“Là một phần của mái ấm, người phụ nữ góp phần vào việc giữ lửa cho hạnh phúc gia đình”*

4. Thận trọng với các chương trình/phong trào/cuộc vận động dễ gây hiểu lầm chỉ có phụ nữ tham gia

Một số phong trào, cuộc vận động là do Hội phát động nên tên gọi chỉ hướng tới phụ nữ. Đây là điều dễ hiểu, tuy nhiên cộng đồng rất có thể hiểu nhầm rằng phụ nữ chính là đối tượng chính, là người đóng vai trò chính trong những công việc đó. Cụ thể là hai chương trình/cuộc vận động sau dễ gây hiểu lầm:

Cuộc vận động "Xây dựng gia đình 5 không, 3 sạch" tại Hội phụ nữ các cấp với nội dung: "5 không": "Không vi phạm pháp luật, không có tệ nạn xã hội, không có bạo lực gia đình, không sinh con thứ 3 trở lên, không có trẻ em suy dinh dưỡng và trẻ em bỏ học" và "3 sạch": "Sạch nhà, sạch bếp, sạch ngõ".

Cuộc vận động này đề cập đến các vấn đề như không bạo lực gia đình, không sinh con thứ 3, nuôi dạy con tốt, sạch nhà, sạch bếp, sạch ngõ...đều là những việc cả nam giới và phụ nữ có thể sát cánh thực hiện. Bản thân Hội khi vận động phong trào này cũng đều hướng đến cả các đối tượng là nam giới như trong nhiệm vụ 2 ở phần phân tích cơ hội và thách thức của công tác tuyên truyền, chúng ta đã thấy một nội dung là "thu hút nam giới tham gia; tăng cường khuyến khích trách nhiệm chia sẻ việc nhà của nam giới". Điều đó cho thấy sự cố gắng của Hội trong việc lồng ghép tinh thần của Bình đẳng giới vào các chương trình của Hội. Tuy nhiên với tên gọi "Xây dựng gia đình 5 không, 3 sạch" cùng với nhiều bài viết và hình ảnh tuyên truyền chủ yếu là phụ nữ sẽ khiến xã hội dễ hiểu lầm rằng chăm sóc gia đình, giữ gìn tổ ấm, nếp nhà đang được gán thành trách nhiệm riêng của phụ nữ.

Một số bài truyền thông về cuộc vận động này trên nhiều trang thông tin của các tỉnh đều gắn với phụ nữ, các hình ảnh minh họa người thực hiện, lời bình (cầm chổi quét ngõ, chăn nuôi...) đều là phụ nữ hoặc nhắm tới phụ nữ:

Bài viết *Hội LHPN Lai Châu với "5 không, 3 sạch"* đăng trên trang tin điện tử Văn phòng Ủy ban nhân dân Lai Châu tại địa chỉ: <http://vpubnd.laichau.gov.vn> đưa hình ảnh minh họa là những chị em phụ nữ đang làm sạch đường:

Tương tự như vậy là bài viết *Phụ nữ Bắc Kạn đẩy mạnh thực hiện cuộc vận động “Xây dựng gia đình 5 không, 3 sạch”* đăng ngày 6/3/2014 trên trang tin điện tử Bắc Kạn Online tại địa chỉ: <http://www.baobackan.org.vn> với hình ảnh minh họa là các chị phụ nữ đang quét đường:

Bài viết *Xây dựng gia đình hạnh phúc từ mô hình 5 không 3 sạch* đăng trên website của Đài phát thanh và truyền hình Quảng Ninh tại địa chỉ: <http://qtv.vn> cũng có hình minh họa chỉ toàn các chị phụ nữ đang quét dọn:

Đề án 5 triệu bà mẹ nuôi dạy con tốt

Đây là đề án dành cho các hội viên của Hội nên tên của đề án hướng tới các bà mẹ, cách đặt tên này cũng rất dễ khiến người khác hiểu trách nhiệm nuôi dạy con cái thường thuộc về các bà mẹ. Do đó trong quá trình tuyên truyền, cán bộ truyền thông nên giải thích rõ lý do đặt tên chương trình và nhấn mạnh phần tham gia của nam giới như trong chỉ tiêu đã đề ra:

- Phần đầu có 70% các bà mẹ có con dưới 16 tuổi được tập huấn kiến thức và thực hành kỹ năng nuôi dạy con.
- Có 50% ông bố trong gia đình có con dưới 16 tuổi được tiếp cận các thông tin về nuôi dạy con, bình đẳng giới, phòng chống bạo lực gia đình thông qua tư vấn, sinh hoạt câu lạc bộ, hội họp, các sự kiện và tài liệu truyền thông tại cộng đồng.

Đề án xem phụ nữ là đối tượng trực tiếp, còn nam giới chỉ là đối tượng gián tiếp:

- **Đối tượng trực tiếp:** Các bà mẹ có con dưới 16 tuổi và trẻ em.
- **Đối tượng gián tiếp:**
  - Các ông bố trong gia đình có con dưới 16 tuổi
  - Các thành viên trong gia đình có con dưới 16 tuổi trực tiếp chăm sóc trẻ em
  - Cán bộ, hội viên phụ nữ
  - Các ban, ngành, đoàn thể liên quan và người dân trong cộng đồng

Gợi ý để các sản phẩm truyền thông có nhạy cảm giới hơn:

Trong đề án 343 cũng đã nêu “*Truyền thông đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao ý thức trách nhiệm của phụ nữ cũng như làm thay đổi nhận thức của công chúng về vai trò và trách nhiệm của cả phụ nữ và nam giới đối với gia đình và xã hội*”. (Trích mục 3.4 phát huy vai trò của các phương tiện truyền thông – Phần 3 Đề án 343). Vậy các cấp Hội có thể thúc đẩy bình đẳng giới/nhạy cảm giới khi thực hiện các hoạt động tuyên truyền bằng cách:

1. Phát động các phong trào với sự tham gia của nam giới với số lượng tham gia và mức độ tham gia sâu, rộng hơn
2. Khắc họa đậm nét hơn vai trò của nam giới, sự chia sẻ của nam giới trong việc nhà, trong các chương trình hay phong trào của phụ nữ, trong các hoạt động động truyền thông hoặc các ấn phẩm truyền thông của hội
3. Các đề án có thể mở rộng nội dung, giảm bớt các vai trò truyền thống của phụ nữ. Có thể hướng tới và khuyến khích các vai trò mới, hiện đại. Ví dụ: những phụ nữ lãnh đạo, những phụ nữ làm kinh tế giỏi (không gắn liền với làm việc nhà giỏi), những phụ nữ có tầm ảnh hưởng...
4. Nếu có thể, chọn các tên đề án thể hiện sự trung lập để tránh gây hiểu lầm trong cộng đồng (ví dụ như đề án “5 triệu bà mẹ nuôi dạy con tốt” cũng có thể được đặt tên là “5 triệu gia đình nuôi dạy con tốt”...)

5. Nên có cái nhìn công bằng, khách quan, phù hợp với xã hội hiện đại về đạo đức, vai trò của phụ nữ

Bình đẳng giới không nhằm cân bằng giữa nam và nữ, không nhằm triệt tiêu những nét đẹp của cả nam và nữ nhưng cũng không mặc định một số nét chỉ là của riêng phụ nữ hay nam giới.

Ở thời đại công nghiệp, một phụ nữ để tóc ngắn không mất đi vẻ duyên dáng; hay sự dịu dàng không phải là tiêu chí để đánh giá phẩm hạnh của một người phụ nữ. Sự bao dung, vị tha, khiêm tốn, chia sẻ cũng không phải chỉ là nét đẹp riêng của phụ nữ.

Sự chung thủy là đòi hỏi ở cả nam và nữ, vì vậy không chỉ yêu cầu phụ nữ phải chung thủy trong mọi hoàn cảnh. Màng trình sinh học không nên được lấy làm thước đo phẩm giá của người phụ nữ. Quan niệm khắt khe và cứng nhắc trước những truyền thống cũ như trinh tiết, Tề gia nội trợ có thể khiến nhiều phụ nữ trở thành nạn nhân của định kiến giới và bất bình đẳng giới. Trong cùng một điều kiện/hoàn cảnh, phụ nữ và đàn ông cùng ra ngoài kiếm tiền, thì phụ nữ vẫn phải đảm bảo được vai trò nội trợ trong nhà, còn đàn ông thì được giải phóng và không ai đánh giá nếu họ không chia sẻ công việc với vợ. Đối

với chữ trinh, quan niệm khát khe đối với phụ nữ vô tình đẩy nhiều người vợ trở thành nạn nhân của bạo lực gia đình, bị chỉ trích, đánh giá chỉ vì một cái màng trinh sinh học, quan niệm này cũng cho phép đàn ông quyền ngoại tình, hoặc có quan hệ trước hôn nhân và hơn nữa họ có quyền phán xét, chỉ trích người vợ của mình nếu cô ấy không còn trinh.

Việc có cái nhìn bao dung, cởi mở đối với một số quan niệm cũ không làm bào mòn, triệt tiêu những gì tốt đẹp. Cách nhìn mới với những quan niệm cũ là một sự tiến bộ, nhân văn và cần được thể hiện nhiều hơn trong các bài viết, các sản phẩm truyền thông của hội.

Ví dụ:

Trích mục 5.2: Toàn cầu hóa đã và đang tạo ra những thách thức, ảnh hưởng trực tiếp tới việc giữ gìn, phát triển những phẩm chất, đạo đức của người phụ nữ nói riêng (Phần 1 – Đề án 343 – Tuyên truyền, giáo dục phẩm chất đạo đức cho phụ nữ):

Toàn cầu hóa đang làm cho nền văn hóa của mỗi quốc gia xích lại gần nhau hơn, song cũng dễ bị “hòa tan” hơn. Bản sắc văn hóa dân tộc, nét đẹp truyền thống của phụ nữ... dễ bị các yếu tố toàn cầu lấn lướt, bào mòn, thậm chí triệt tiêu. Ở một số bộ phận nữ giới nét duyên dáng, dịu dàng, khiêm tốn, bao dung, sẻ chia...- được coi là thế mạnh của phụ nữ - đang bị thay thế bởi sự phô trương, tư tưởng nữ quyền thái quá, làm mất đi nét đẹp nữ tính của một bộ phận phụ nữ. Có người đã đề cao một cách cực đoan những giá trị bình đẳng, dân chủ của phương Tây, phê phán gay gắt những giá trị truyền thống. Những giá trị kính trên, nhường dưới, hiếu đễ, thủy chung, trinh tiết... với họ trở nên lỗi thời, cổ hủ, “không cần thiết”, “không quan trọng”.

Nội dung trong đề án có thể gây hiểu nhầm nếu không có các giải thích và hướng dẫn tuyên truyền cụ thể khi thực hiện công tác truyền thông tại các cấp, hội. Toàn cầu hóa là một yếu tố không thể thiếu của phát triển, đi đôi với hội nhập, có thể một số nét tính cách truyền thống của phụ nữ cũng bị ảnh hưởng, không còn chiếm vị trí độc tôn ở phụ nữ, tuy nhiên cùng với sự tiến bộ, ngoài những nét dịu dàng, duyên dáng...chân dung người phụ nữ hiện đại trở nên đa dạng hơn với các nét tính cách như năng động, tự tin, mạnh mẽ, hiểu biết về quyền của mình và biết tự bảo vệ mình. Do đó, bên cạnh việc gìn giữ các nét đẹp truyền thống, phụ nữ có thể tiếp nhận những nét đẹp hiện đại sao cho phù hợp với hoàn cảnh. Trong mục này, người tiếp nhận thông tin rất có thể hiểu nhầm rằng chỉ những giá trị truyền thống mới đáng được gìn giữ và phát huy, những tư tưởng hiện đại, công bằng hơn với người phụ nữ như không quá đề cao trinh tiết là không thể chấp nhận được. Cán bộ tuyên truyền cũng cần làm rõ thế nào là tư tưởng nữ quyền thái quá để tránh nhầm lẫn với việc các chị em phụ nữ yêu cầu quyền chính đáng của bản thân như đòi hỏi người chồng chia sẻ việc nhà, chăm sóc con cái, quyền tham gia các hoạt động xã hội, và quyền tự bảo vệ mình trước nạn bạo lực gia đình...

Gợi ý để các sản phẩm truyền thông có nhạy cảm giới hơn:

1. Đề cao sự chia sẻ trách nhiệm của cả hai giới nam và nữ trong đó thể hiện sự khuyến khích phụ nữ tham gia vào các hoạt động cộng đồng, xã hội với sự hỗ trợ của nam giới.
2. Nhấn mạnh những phẩm chất truyền thống như khiêm tốn, bao dung, chia sẻ, hy sinh là những phẩm chất cần có ở cả hai giới
3. Thể hiện sự đa dạng trong nét đẹp của phụ nữ: tôn trọng vẻ đẹp truyền thống và tiếp nhận vẻ đẹp hiện đại
4. Thể hiện quan niệm về “trình tiết” một cách công bằng, bao dung, không cổ súy nhưng cũng không phán xét. Lòng chung thủy là yêu cầu đối với cả hai giới, và tình yêu – tình dục tự nguyện của mỗi cá nhân cần được tôn trọng.

Những gợi ý trên đây cũng là tinh thần mà Hội hướng tới, được thể hiện trong đề án 343 *“Truyền thông đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao ý thức trách nhiệm của phụ nữ cũng như làm thay đổi nhận thức của công chúng về vai trò và trách nhiệm của cả phụ nữ và nam giới đối với gia đình và xã hội”*. (Trích mục 3.4 phát huy vai trò của các phương tiện truyền thông – Phần 3 Đề án 343).

6. Nên thận trọng khi xây dựng các nhân vật trong các kịch bản tiểu phẩm truyền thanh, kịch nói, tờ rơi

Xã hội thường phân cho nam và nữ những vai trò giới, và vị trí khác nhau. Những vai trò và vị trí truyền thống này thường phản ánh định kiến của xã hội đối với nam và nữ, cản trở các cơ hội và sự phát triển tự nhiên của cả hai giới. Để đảm bảo tính nhạy cảm giới cán bộ truyền thông cần là người có cách nhìn mới, đa chiều, dám thay thế các mẫu hình cũ bằng các mẫu hình mới phù hợp hơn với sự tiến bộ của thời đại. Theo đó, các nhân vật trong các tiểu phẩm, tình huống, hay tờ rơi cần được xây dựng dựa trên một số lưu ý sau:

6.1. Tránh xây dựng nhân vật theo mô típ chỉ nam giới làm lãnh đạo

Phụ nữ hoàn toàn có thể là giám đốc, bộ trưởng, trưởng phòng, thủ tướng, chủ tịch hợp tác xã, chủ tịch ủy ban...

Nam giới cũng có thể là nhân viên, thư ký, là người làm theo...

6.2. Các nhân vật nam và nữ cần được khắc họa đa dạng ở nhiều ngành nghề khác nhau

Nam và nữ hoàn toàn có thể tham gia các công việc như nhau nếu họ có đam mê, đủ sức

lực và trí lực. Như vậy, chân dung các nhân vật nam và nữ trong các tiểu phẩm cần xuất hiện ở nhiều ngành nghề khác nhau. Ví dụ như:

Nhân vật nam có thể là y tá, giáo viên, giáo viên mầm non, thư ký, thợ may, lao công, thủ quỹ, hành chính, thu ngân, văn thư

Nhân vật nữ có thể là công an, phi công, kĩ sư, bác sĩ, lái xe, bảo vệ, luật sư, thám tử, thợ điện, thợ mỏ, cầu thủ, võ sĩ, bộ đội, hải quân

6.3. Xây dựng mẫu hình nam giới biết chia sẻ việc nhà

Đề cao những mẫu hình nam giới biết chia sẻ việc nhà, không mỉa mai những người đàn ông ở nhà nội trợ, hoặc xây dựng những tình huống sao cho người xem, người nghe thấy được những gia đình có đàn ông làm nội trợ hoặc biết chia sẻ việc nhà với vợ là những gia đình hạnh phúc.

6.4. Tránh thể hiện định kiến khi khắc họa tính cách nhân vật

- Tránh xây dựng các nhân vật nam luôn: nóng tính, phóng khoáng, sâu sắc, bừa bộn, ít nói, ít chuyện, không để bụng, mạnh mẽ, cứng cỏi, quyết đoán, ăn to nói lớn, dửng dưng...
- Như vậy các nhân vật nam hoàn toàn có thể là những người: kiên nhẫn, kiên trì, nhẹ nhàng, mềm yếu, không tự tin, thiếu quyết đoán, ăn nói nhẹ nhàng, nông nổi, chặt chẽ, cẩn thận, nói nhiều, nhiều chuyện, để bụng... và khi xây dựng các nét tính cách này ở một nhân vật nam, CHÚ Ý không gán nhãn cho tính cách, ví dụ: tiểu phẩm có thể xuất hiện nhân vật mang các nét tính cách trên nhưng nhân vật đó có thể bị gán nhãn là “đàn ông”, “tính đàn ông”... với thái độ mỉa mai... như vậy càng khắc sâu định kiến giới.
- Tránh xây dựng các nhân vật nữ luôn: mềm mại, nhẹ nhàng, dịu dàng, yếu đuối, khéo léo, nhẩn nhẩn, chịu đựng, hi sinh, đảm đang, nhiều lời, nhiều chuyện, nông nổi, tự ti, chặt chẽ, tính toán, cẩn thận, gọn gàng, chung thủy...
- Như vậy các nhân vật nữ hoàn toàn có thể là người: không mềm mại, không nhẹ nhàng, mạnh mẽ, không nhẩn nhẩn, không hy sinh, không đảm đang, không chung thủy, không cẩn thận, bừa bộn... Khi xây dựng các nhân vật này CHÚ Ý không gán nhãn cho họ là “thiếu nữ tính”, hay “đàn bà hư hỏng”...
- Các nhân vật nữ cũng hoàn toàn có thể là người: sâu sắc, tự tin, phóng khoáng, quyết đoán...

6.5. Khi truyền thông phòng, chống bạo lực gia đình qua tờ rơi, cán bộ truyền thông cần lưu ý:

- Nhân vật gây bạo lực không chỉ xuất hiện với dáng vẻ của những người đàn ông say xỉn, nông dân, thiếu kiến thức, hay nghèo đói; người gây bạo lực hoàn toàn có thể là những người đàn ông tinh táo, người có học thức, có kinh tế.
- Người bị bạo lực không chỉ xuất hiện với dáng vẻ của những người phụ nữ nói nhiều, không khéo léo, không chăm con tốt... Tất cả những điều này không phải là lý do để phụ nữ bị bạo lực, nguyên nhân của bạo lực là sự bất bình đẳng giới, sự mất cân bằng quyền lực do đàn ông tự cho rằng mình có quyền lớn hơn người phụ nữ. Do đó, bất kì mối quan hệ nào có sự bất bình đẳng giới trong đó đàn ông cho mình quyền cai trị thì người phụ nữ đều có nguy cơ trở thành người bị bạo lực.

PHỤ LỤC

Công cụ giúp cán bộ truyền thông tự kiểm tra tính nhạy cảm giới trong các sản phẩm của mình:

**Những lưu ý đối với mỗi loại hình báo chí
Phân tích giới trong các sản phẩm truyền thông**

	Báo in	Phát thanh	Truyền hình	Báo điện tử
Tên chương trình	Tên chương trình có thể hiện việc củng cố định kiến giới không (cách giạt tít? Ngôn ngữ sử dụng? cách diễn đạt?)	Tên chương trình có thể hiện việc củng cố định kiến giới không (cách giạt tít? Ngôn ngữ sử dụng? cách diễn đạt)	Tên chương trình có thể hiện việc củng cố định kiến giới không (cách giạt tít? Ngôn ngữ sử dụng, cách diễn đạt) ?	Tên chương trình có thể hiện việc củng cố định kiến giới không (cách giạt tít? Ngôn ngữ sử dụng? cách diễn đạt)?
Hình ảnh (đi kèm chương trình)	- Hình ảnh (nam hay nữ) có thể hiện quan điểm giới không? - Hình ảnh có làm làm sâu sắc thêm các định kiến về giới không?		- Hình ảnh (nam hay nữ) có thể hiện quan điểm giới không? - Hình ảnh có làm sâu sắc thêm các định kiến về giới không?	- Hình ảnh (nam hay nữ) có thể hiện quan điểm giới không? - Hình ảnh có làm sâu sắc thêm các định kiến về giới không?
Phát thanh viên/ MC	- Người đọc là nam hay nữ có tác động khác nhau đối với khán giả không? - Phát thanh viên là nam hay nữ thì sẽ tốt hơn với chủ đề cụ thể của chương trình? - MC có thể hiện định kiến giới không (thông qua lời bình luận của họ)	- Người đọc là nam hay nữ có tác động khác nhau đối với khán giả không? - Phát thanh viên là nam hay nữ thì sẽ tốt hơn với chủ đề cụ thể của chương trình? - MC có thể hiện định kiến giới không (thông qua lời bình luận của họ)	- Cân nhắc lựa chọn MC là nam hay nữ - MC có thể hiện định kiến giới không? (thông qua lời bình luận của họ)	

<p>Ngôn ngữ của tin bài</p>				
	<p>- Cách dẫn dắt/phông vấn của phóng viên có thể hiện/cũng có thêm các định kiến giới không? Nếu có, cụ thể như thế nào?</p> <p>- Ý kiến của nhân vật có thể hiện/cũng có thêm các định kiến giới không? Nếu có, cụ thể như thế nào?</p>	<p>- Cách dẫn dắt/phông vấn của phóng viên có thể hiện/cũng có thêm các định kiến giới không? Nếu có, cụ thể như thế nào?</p> <p>- Ý kiến của nhân vật có thể hiện/cũng có thêm các định kiến giới không? Nếu có, cụ thể như thế nào?</p>	<p>- Cách dẫn dắt/phông vấn của phóng viên có thể hiện/cũng có thêm các định kiến giới không? Nếu có, cụ thể như thế nào?</p> <p>- Ý kiến của nhân vật có thể hiện/cũng có thêm các định kiến giới không? Nếu có, cụ thể như thế nào?</p>	<p>- Cách dẫn dắt/phông vấn của phóng viên có thể hiện/cũng có thêm các định kiến giới không? Nếu có, cụ thể như thế nào?</p> <p>- Ý kiến của nhân vật có thể hiện/cũng có thêm các định kiến giới không? Nếu có, cụ thể như thế nào?</p>
	<p>Ví dụ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ coi thường PN quá đề cao vai trò của nam giới ✓ áp đặt các khuôn mẫu giới, vai trò giới đối với phụ nữ hay nam giới trong việc lựa chọn nghề nghiệp, 	<p>Ví dụ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ coi thường PN quá đề cao vai trò của nam giới ✓ áp đặt các khuôn mẫu giới, vai trò giới đối với phụ nữ hay nam giới trong việc lựa chọn nghề nghiệp, 	<p>Ví dụ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ coi thường PN quá đề cao vai trò của nam giới ✓ áp đặt các khuôn mẫu giới, vai trò giới đối với phụ nữ hay nam giới trong việc lựa chọn nghề nghiệp, 	<p>Ví dụ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ coi thường PN quá đề cao vai trò của nam giới ✓ áp đặt các khuôn mẫu giới, vai trò giới đối với phụ nữ hay nam giới trong việc lựa chọn nghề nghiệp,

	<p>phân công lao động xã hội, sự tham gia của phụ nữ và nam giới trong gia đình, xã hội.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ xem xét, đánh giá hoặc mặc định một việc làm nào đó của nam hay nữ là điều không bình thường, ✓ cách sử dụng ngôn từ mang định kiến hoặc dễ gây hiểu nhầm 	<p>phân công lao động xã hội, sự tham gia của phụ nữ và nam giới trong gia đình, xã hội.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ xem xét, đánh giá hoặc mặc định một việc làm nào đó của nam hay nữ là điều không bình thường, ✓ cách sử dụng ngôn từ mang định kiến hoặc dễ gây hiểu nhầm 	<p>phân công lao động xã hội, sự tham gia của phụ nữ và nam giới trong gia đình, xã hội.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ xem xét, đánh giá hoặc mặc định một việc làm nào đó của nam hay nữ là điều không bình thường, ✓ cách sử dụng ngôn từ mang định kiến hoặc dễ gây hiểu nhầm 	<p>phân công lao động xã hội, sự tham gia của phụ nữ và nam giới trong gia đình, xã hội.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ xem xét, đánh giá hoặc mặc định một việc làm nào đó của nam hay nữ là điều không bình thường, ✓ cách sử dụng ngôn từ mang định kiến hoặc dễ gây hiểu nhầm
<p>Khách mời nhân vật</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nhân vật được mời tham gia/ đưa ý kiến trong chương trình là nam hay nữ ? - Có thể hiện định kiến giới trong việc lựa chọn nhân vật để trích lời của họ hay không? 	<ul style="list-style-type: none"> - Nhân vật được mời tham gia/ đưa ý kiến trong chương trình là nam hay nữ ? - Có thể hiện định kiến giới trong việc lựa chọn nhân vật để trích lời của họ hay không? 	<ul style="list-style-type: none"> - Nhân vật được mời tham gia/ đưa ý kiến trong chương trình là nam hay nữ ? - Có thể hiện định kiến giới trong việc lựa chọn nhân vật để trích lời của họ hay không? 	<ul style="list-style-type: none"> - Nhân vật được mời tham gia/ đưa ý kiến trong chương trình là nam hay nữ ? - Có thể hiện định kiến giới trong việc lựa chọn nhân vật để trích lời của họ hay không?

	<p>- Cần lấy ý kiến của phụ nữ, nam giới hay cả hai thì tốt hơn trong tình huống này?</p> <p>- Ý kiến của khách mời có thể hiện định kiến/ cũng có thêm định kiến giới không?</p>	<p>- Cần lấy ý kiến của phụ nữ, nam giới hay cả hai thì tốt hơn trong tình huống này?</p> <p>- Ý kiến của khách mời có thể hiện định kiến/ cũng có thêm định kiến giới không?</p>	<p>- Cần lấy ý kiến của phụ nữ, nam giới hay cả hai thì tốt hơn trong tình huống này?</p> <p>- Ý kiến của khách mời có thể hiện định kiến/ cũng có thêm định kiến giới không?</p>	<p>- Cần lấy ý kiến của phụ nữ, nam giới hay cả hai thì tốt hơn trong tình huống này?</p> <p>- Ý kiến của khách mời có thể hiện định kiến/ cũng có thêm định kiến giới không?</p>
<p>Nhân vật đại diện (các đối tượng được đề cập trong tin bài)</p>	<p>- Nhân vật trong tin bài là những ai? (Nhân vật là nam hay nữ hay cả 2 thì tốt hơn? - tùy từng chủ đề cụ thể)</p> <p>- Nhân vật đó có thể hiện quan điểm giới không?</p> <p>- Nhân vật trong tin bài có cũng có thêm các quan niệm, định kiến giới không?</p>	<p>- Nhân vật trong tin bài là những ai? (Nhân vật là nam hay nữ hay cả 2 thì tốt hơn? - tùy từng chủ đề cụ thể)</p> <p>- Nhân vật đó có đại diện quan điểm giới không?</p> <p>- Nhân vật trong tin bài có cũng có thêm các quan niệm, định kiến giới không?</p>	<p>- Nhân vật trong tin bài là những ai? (Nhân vật là nam hay nữ hay cả 2 thì tốt hơn? - tùy từng chủ đề cụ thể)</p> <p>- Nhân vật đó có đại diện quan điểm giới không?</p> <p>- Nhân vật trong tin bài có cũng có thêm các quan niệm, định kiến giới không?</p>	<p>- Nhân vật trong tin bài là những ai? (Nhân vật là nam hay nữ hay cả 2 thì tốt hơn? - tùy từng chủ đề cụ thể)</p> <p>- Nhân vật đó có đại diện quan điểm giới không?</p> <p>- Nhân vật trong tin bài có cũng có thêm các quan niệm, định kiến giới không?</p>

